

Luontoselvitys Äänekosken Pukkimäessä

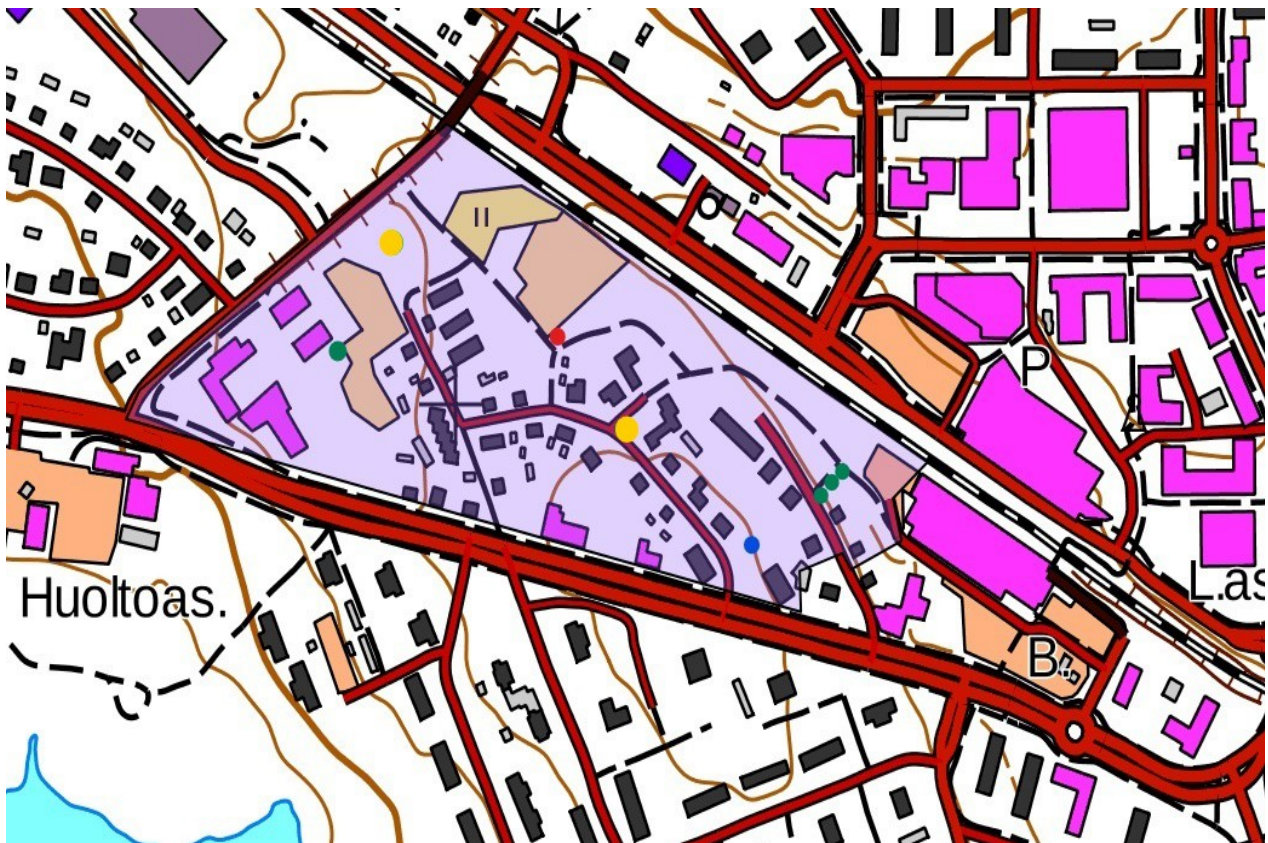
Tämä luontoselvitys on tehty Äänekosken kaupungin toimeksiannosta. Selvityksessä on pyydetty kartoittamaan alueella mahdollisesti olevat liito-oravien elinpiirit sekä muut huomionarvoiset kohteet. Liito-orava on luontodirektiivin liitteen IV(a) laji ja uusimmassa uhanalaisuusluokituksessa laji on ilmoitettu silmälläpidettäväksi (NT) (Liukko ym., 2016).

Kuva 1. Selvitysalueen sijainti.

Alueen rajaustus:	Selvitysalue sijaitsee Äänekoskella taajama-alueella (kuva 1) rajautuen Kotakennäntien, Äänekoskentien ja Hämeentien väliin (kuva 2). Selvitysalue on kooltaan n. 12 ha.
Selvityksen tekoaika:	Maastokartoitus 11.6.2017, raportti 30.6.2017
Selvityksen tekijä:	Agriborealis osk./Noora Vartija, FM biologi

*Karttakuvat sisältävät Maanmittauslaitoksen Maastotietokannan 06/2017 aineistoa.

Kuva 2. Selvitysalueen rajaus (varjostettu). Karttaan on merkitty maastokäynnillä havaittu kaukasianjättiputken esiintymä (sininen piste), liito-oravalle soveltuva kolopuu (punainen piste), sekä liito-oravalle soveltuvat ruokailu- tai levähdyspaikat (vihreät pisteet = kuusia, keltaiset pisteet = haapoja).

Maastokartoitus ja havainnot

Maastokartoitus tehtiin 11.6.2017 kulkemalla alue jalkaisin kauttaaltaan läpi. Koko alueelta tarkistettiin kaikkien kuusien ja haapojen sekä muutamien koivujen tyvet liito-oravan papanoiden osalta. Puustoa tarkasteltiin myös kolo- ja risupesien varalta. Samalla arvioitiin alueen kelpoisuutta liito-oravan elinpiiriksi. Yksityisiltä asuinkiinteistöiltä tarkistettiin ainoastaan kuusien ja haapojen tyvet; pihojen kasvillisuutta ei kartoitettu. Muulta alueelta kasvillisuutta havainnoitiin pääpiirteittäin ja etsittiin mahdollisia harvinaisia ja uhanalaisia lajeja.

Alueen länsiosassa Hämeentien varrella on pienialainen lehtimetsikkö, jossa nuorta puustoa on raivattu. Vanhempaa lehtipuustoa on säästetty ja alueen ilme on valoisa ja puistomainen. Kenttäkerroksen kasvillisuus on rehevää, lajeina mm. koiranputki, maitohorsma, metsäimmarre, vadelma ja lehtolajistoa kuten sudenmarja ja karhunputki. Metsikössä on koivua, raitaa ja pihlajaa, sekä jonkin verran nuorehkoa ja vartuneempaa haapaa, jota liito-orava käyttää mieluiten ravintonaan. Haapaa kasvava alue on merkitty keltaisella pisteellä kuvaan 2.

Junaradan varteen jää pienehkö peltoaukea, joka toiselta puolelta rajautuu kevyenliikenteen väylään. Peltoaukean keskellä kasvaa vartuneempia koivuja. Pellon lajistoa ovat mm. koiranputki, metsäkurjenpolvi, heinät, voikukat, nokkonen ja peltokanankaali. Pellon reunalta kevyenliikenteen väylän vierestä löytyi yksi kolopuu, järeä koivu (kuva 2, punainen piste), ja kolopuun viereisessä männysässä oli myös linnunpönttö.

Peltoaukean itäpuolella junaradan varrella on koivikko, jossa rehevässä kenttäkerroksessa kasvaa

maitohorsma, koiran- ja karhunputki, punaherukka, metsäkorte, ojakellukka, metsäkurjenpolvi, mesiangervo ja nokkonen, ja pensaskerrossessa mm. tuomi ja lehtipuiden taimia. Junaradan varren kivikosta löytyi pienialainen esiintymä ruotsinpitkäpalkoa.

Pientaloalueella valtapuustona on mänty ja koivu. Haapaa kasvaa yksityisellä kiinteistöllä pienenä ryhmittymänä Runeberginkadun keskivaiheilla. Haaparyhmä on merkitty kuvaan 2 keltaisella pisteellä. Haavat ovat suhteellisen järeitä ja voivat varttuessaan tarjota liito-oravalle sopivia pesäkoloja.

Jousimiehenkadulta lähtevän kevyenliikenteen väylän viereen jää tontin rajalle kuusiaita, jonka puut ovat samoin jo hieman varttuneempia, ja joka voi teoriassa olla liito-oravalle sopiva levähdysalue. Lisäksi järeäköjä kuusia kasvaa alueen länsiosassa niittyalueen rajalla. Kuusia on kolme, ja lisäksi niiden vieressä kasvava suuri lehtikuusi on myös liito-oravalle sopiva ravintokasvi. Hanskin (2016) mukaan liito-oravan päälevinneisyysalueella Siperiassa lehtikuusen neulaset ovat sille tärkeää kesäravintoa. Kuusialueet on merkitty kuvaan 2 vihreällä pisteellä.

Rakentamattomalla alueella Runeberginkadun eteläpäässä havaittiin kaukasianjättiputken esiintymä (yksi kasviyksilö). Esiintymä on merkitty kuvaan 2 sinisellä pisteellä. Toinen vieraslaji, lupiini, on levinnyt selvitysalueelle laajalti, ja sitä löytyi mm. tienpientareilta ja junaradan varrelta. Myös muita levinneitä puutarhakasveja havaittiin pihojen ulkopuolisilla alueilla.

Tulokset

Liito-oravan papanoita ei löydetty lainkaan. Selvitysalue on pääosin rakennettua kaupunkialuetta, jolta ei ole ilmoitettu myöskään aiempia havaintoja liito-oravasta. Alueen valtapuustona on koivu ja mänty, eikä liito-oravan suosimia varttuneita kuusikkoalueita ole. Liito-orava voi käyttää elinpiirinään myös suhteellisen avoimien asutusalueiden ja peltojen reunavyöhykkeitä (Hanski 2016). Edellytyksenä kuitenkin on, että reunavyöhyke rajautuu liito-oravalle soveliaaseen elinympäristöön eli varttuneeseen kuusivaltaiseen sekametsään. Maastokäynnin perusteella voidaan todeta, että Pukkimäen alueella ei ole liito-oravalle optimaalista elinpiiriä. Pukkimäen alueella on kuitenkin liito-oravalle sopivia ravintokasveja eli lehtipuita (haapaa, harmaaleppää, koivua, pihlajaa, lehtikuusta). Samoin alueelta löytyy yksittäisiä hieman järeämpiä haapoja ja kuusia, jotka voivat toimia vähintään liito-oravan levähdyspaikkoina. Näitä kohteita voi tarkkailla myöhemmin papanalöydösten varalta.

Lähialueilla on tehty liito-oravahavaintoja aiemmin ainakin Ääneniemessä, Kotakennäällä ja Myllyntauksen-Tärttävuoren alueilla (Suunnittelukeskus Oy, 2006) sekä Laajaniemessä (Kypärä, 2016). Yllä mainittujen alueiden väliin jääväällä Pukkimäen alueella ei papanahavaintoja nyt tehty, ja vaikuttaa siltä, että liito-orava ei toistaiseksi ole käyttänyt Pukkimäkeä ruokailualueena (lehtipuustoiset alueet) eikä reittinä lisääntymis- ja levähdyspaikalta toiselle esim. Ääneniemestä Laajaniemen suuntaan tai toisinpäin. Myös Laajaniemeä koskevassa selvityksessä liito-oravan todennäköinen kulkeutumisreitti on ilmoitettu Laajaniemestä luoteeseen, ei Pukkimäkeen päin (Kypärä, 2016). Koska Pukkimäen läheisyydessä on useita liito-oravan reviirejä, on mahdollista, että yksittäisiä nuoria liito-oravia kulkeutuu alueelle siirtyessään uusille reviireille. Tällaista ajatusta tukee Hertta-tietokannan havainto vuodelta 2016 eteläisessä Pukkimäessä, jossa oli havaittu yksi nuori liito-oravayksilö. Liito-oravan poikaset etsiytyvät uusille reviireille yleensä heinäkuun lopun ja syyskuun alun välisenä aikana (Hanski, 2016). Pesinnän onnistuessa dispersaalipaine kasvaa, sillä kaikki syntyneet naarasyksilöt joutuvat lähtemään syntymäreviiriltä pois. Liito-oravan liikkuminen ja siirtyminen jo olemassa olevilta reviireiltä toiselle voidaan huomioida rakentamisessa säästämällä varttuneempaa puustoa ja esim. kadunvarren puita sopivin etäisyyksin.

Selvitysalueella ei ole luonnonsuojelulaisissa mainittuja suojeltuja luontotyyppisiä eikä

luontodirektiivin luontotyyppinä. Metsälakia ei sovelleta rakennettuun ympäristöön, joten elinympäristöjä ei arvioitu sen perusteella. Kasvilajisto on tavanomaista piennarkasvustoa, levinneitä puutarhakasveja sekä pienialaisen peltoaukean ja niityn lajistoa. Uhanalaisia tai rauhoitettuja kasvilajeja ei maastokäynnillä havaittu. Alueen kaupunkimaiseman viihtyisyyden turvaamiseksi sekä kaupunkiluonnon monimuotoisuuden lisäämiseksi voidaan niin halutessa rakentamiselta säästää ainakin osa peltoaukeasta. Peltoalue viereisine kävelyteineen toimii lähiluontoalueena. Kukkiva niittyalue on tärkeä mm. pölyttäjähönteisille sekä perhosille. Samoin monimuotoisuuden lisäämiseksi suositellaan säästettäväksi vanhempia puuyksilöitä sekä lahoppuuta. Vieraslajien torjunnasta tulisi huolehtia niittämällä lupiinikasvustot vuosittain ennen kukintaa, sekä hävittämällä jättiputken esiintymät kokonaan, sillä jättiputken kasvinesteet voivat aiheuttaa palovamman kaltaisia ihovaurioita. Kaukasianjättiputki on yksivuotinen, joten sen torjunnaksi riittää niitto siten, että kasvi ei pääse kukkimaan. Niittojäte kannattaa hävittää.

Alueen linnustoa ei kartoitettu, mutta kaupunkilinnusto suositellaan huomioitavan siten, että rakentamistyöt ajoitetaan muuhun kuin pesintäaikaan.

LÄHTEET

Hanski, I. K. 2016. Liito-orava. Biologia ja käyttäytyminen. Metsäkustannus. 94 s.

Keski-Suomen ELY-keskus: Uhanalaisten lajihavaintojen poiminta Hertta/Eliölajit-tietokannasta 26.6.2017

Kypärä, T. 2016. Äänekosken yleiskaava-alueiden liito-oravaselvitys.

Liukko, U-M., Henttonen, H., Hanski, I.K., Kauhala, K., Kojola, I., Kyheröinen, E-M., Pitkänen, J. 2016. Suomen nisäkkäiden uhanalaisuus 2015 – The 2015 Red List of Finnish Mammal Species. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. 34 s.

Suunnittelukeskus Oy, 2006. Äänekosken ja Suolahden taajamien laajennusalueiden luontoselvitys. 226-C7402.